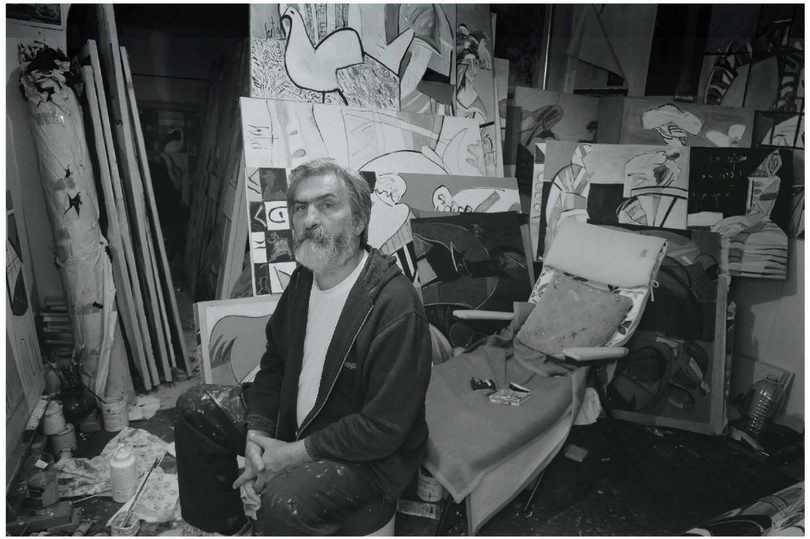

СРЕТКО ДИВЉАН | април 2013 | Уредник: Љиљана Ћинкул
Уметнички: савет Бранимир Карановић, Биљана Вуковић, Димитрије Пецић, Владимир Вељашевић, Јелена Јоцић
Фотографије и графички дизајн Слободан Штетић | Штампа Графостил, Крагујевац | Тираж 150 примерака
Издавач: Галерија Графички колектив | Београд, Обилићев венац 27, тел/факс (+381 11) 26 27 785, тел. 32 85 923
e-mail: graficki@eunet.rs | www.grafickikolektiv.org

sretko divljan

CRTEŽ ILI SLIKA ILI CRTEŽ-SLIKA

CRTEŽ ILI SLIKA ILI CRTEŽ-SLIKA

U umetničkom opusu Sretka Divljana okosnica čitavog njegovog rada jeste upravo crtež. Počev od sasvim intimnih brzih beležaka, skica i studija kojima je ispunio svoj radni i životni prostor, u neprekidnom traganju za novim izazovima na planu likovnosti on dovodi magiju linije do složenijih funkcija. Te funkcije njegova linija uspešno ostvaruje u novom samostalnom crtežu – konačnom umetničkom delu, bilo da je monohroman i krajnje sveden, bilo da je koloristički tek blago akcentovan ili do maksimuma zasićen, grafici koja je za njega ostala uvek privlačan eksperiment i čijom tajnovitošću je uspešno ovladavao, ili, očigledno njemu najviše privlačnom, pastelu kojim je iskazao širinu i nepreglednost svojih interesovanja, do uljanih slika uglavnom velikih formata koje poslednjih godina preovladavaju u njegovom stvaralaštvu, a koje su i najbliskije najnovijoj seriji velikih crteža.

Podrazumeva se da bez ogromnog crtačkog i slikarskog iskustva, bez svih tih nebrojeno mnogo skica i studija, samostalnih ili predložaka za buduće radove u drugim tehnikama, realizovanih slika i, posebno, pastela na kojima je odavno iskazao svoje vrhunsko majstorstvo, Divljanova serija velikih crteža ne bi mogla da bude ovako jasno definisana, snažna i u poruci i gestu, pročišćena i zrela, zaokružena u svojoj jednostavnosti poput latinske sentence ili kratke priče čija je sugestivnost upravo u toj sažetosti i neopterećenosti detaljima. Liči na mudrost. I jeste. Mudrost da se od svega što su mu priroda i nasleđe podarili, što je naučio i stalno strpljivo i ponovo proučavao i preispitivao, naročito kada je u pitanju zagonetni svet velikana poput Pikasa ili Van Goga ali istovremeno i svet beskrajnih mogućnosti crtačkih elemenata. Velika kreativna snaga da se ovaj kapital prenese i prilagodi sferi ličnog, duboko emotivnom i racionalno odmerenom, raznolikom i skoro neograničenom poetskom sižeu u kojem ima mesta za svekupan svet uspomena, ličnih iskustava, snova, stavova, skretanja pažnje na večite ljudske, posebno umetničke dileme i načine njihovog razrešavanja... Pa zatim sami elementi crteža. Prioritet, naravno, zauzima njeno veličanstvo linija. Ona je u osnovi svih kreativnih zahvata, najčešće jasno vidljiva i sa svog trona komanduje ostalim likovnim elementima koje sebi organizovano podređuje, a pritom ona sama često deluje krajnje spontano, stvorena kao u jednom dahu. Razigrana ponekad u strogim, ponekad u slobodnim ritmovima, nežna, blaga, tek vidljiva ili samo slućena ili čvrsta, jaka, dominantna do te mere da njeni efekti ponekad liče na kloazonirane francuske vitraže. Stvara čudesni svet ponekad samo oštrim usecima ili presecima, smelo se prekidajući ili opirući prestajanju tamo gde se više i ne očekuje da bi se u trenu shvatio razlog njenog nestajanja ili daljeg postojanja. Tako postaje bliska muzici gde i pored svih predznanja, tumačenja i opisa bivamo zatečeni njenim samo nama znanim uticajima na onu našu stranu koja je, poput autorove, skrivena, zapretana u sopstvenl lavirint sećanja i promišljanja, koja nam se samo donekle otkrije i prepusti nas da dalje sami tragamo za porukama te kompozicije u kojoj zagonetku predstavlja i poetski i formalno-likovni siže, i prvi i drugi satkani od sopstvenog i preuzetog iz najkompetentnijih izvora i u lični stav modifikovanog iskustva. Zato je govor linije bogat. Jezgrovit, Pun. Pritom nikada raspričan, ponegde samo malo razigran kao neophodni akord koji upućuje na dalje slušanje ili utišano osluškivanje zvuka boje, nanesene taman toliko da potencira plošnost ili intenzitet emocije. Čak i kad je multipliciran, kad liči na arabesku, on nikada ne teži dekorativnosti, on je ozbiljan, lišen bilo kakve težnje za dopadljivošću, ciljevi su mu daleko viši, tu je da vizuelnu senzaciju prevede na stepen mentalne, emocionalne pa i duhovne. Usklađivanje sa poetikom koje je samo na prvi pogled i u konačnom utisku kao fatamorganični privid spontanosti bio lak zadatak ,ustvari je rezultat kontinuiranog istraživanja, promišljanja i preispitivanja što je, kako je već istaknuto, stalna odrednica u umetnikovom iskustvu. Tako se dolazi i do još jednog podjednako važnog segmenta umetnikovog kreativnog rezultata, podjednako i za umetnika i za sveukupnu umetnost koju stvara – prepoznavanje. Pritom se ne misli samo na prepoznavanje poetsko-formalnog konteksta njegovog opusa gde važnu ulogu imaju i omaži njegovim omiljenim umetnicima i to naročito onima koji su obeležili modernu prve polovine prošlog veka, pomenuta lična iskustva, okruženje... Radi se o potvrdi uverenja da su crtež ili slika ili bilo koje umetničko delo samostalna bića koja su jedan novi svet u koji ulazimo svesni da mogu da ostanu samo prolazni u našem pamćenju ili da se zauvek nasele i u naše lično iskustvo koje će obojiti novim racionalnim ili emotivnim stanjima. Delo je vrednije ukoliko je u našem mentalnom prostoru uspelo da zaposedne veću teritoriju i da osvoji naše pamćenje. Mislim da ono što radi Sretko Divljan ima sve predispozicije ove vrste prepoznavanja.

Dilema crtež ili slika ili crtež-slika danas više nije toliko bitna. Tehničko-tehnološke podele nemaju više tako oštre granice koje bi dela umetnika isključivo svrstavale u jednu od ovih kategorija. I to je dobro. Dobro zato što širi mogućnosti da se crtež ravnopravno upusti u avanturu finalnog umetničkog proizvoda, što mu se ne postavljaju granice isključivo crtačkih elemenata već duboko ulaze u sferu i sasvim druagačijih zakonitosti koje nameću pastel, ulje ili razne kombinovane tehnike. A Divljan je tu upravo na svom terenu. Sigurnošću svoje energije, akumuliranom iskustvu u oblasti likovnog i likovnosti i sa nepresušnim vrelom ideja da svoju strasnu i silovitu prirodu ukroti do sugestivno uverljivih vizuelnih senzacija, u kojima neočekivani ili očekivani odnosi figura iz humanog i animalnog sveta bivaju predstavljeni isto tako neočekivanim ili očekivanim kombinovanjem različitih likovnih elemenata. Otuda se i njegovi pasteli koji u neverovatno smelom suočeljavanju bojenih partija gde to suočeljavanje upravo čini liniju odnosno pravi od slike crtež ili od crteža sliku, mogu najpre podvesti pod dati naslov. Ukoliko kod crteža velikih formata imamo neverovatno veliki prostor koji i sam po sebi sugeriše značaj poetskog sadržaja, imamo dominantnost linije ali i njenu podređenost kolorističkom zapisu, kod pastela je reč o apsolutnoj ravnopravnosti linije i boje. Sitnim linijama se pune bojena polja, širokom linijom se ograničavaju i zatvaraju, linija koja je ponekad i nevidljiva pa se samo da naslutiti, definiše bojene partije koje u funkciji sa mog poetskog sižea poteniraju značaj simbola odnosno poruke. Pasteli su punog zvuka na drugi način, oni bujaju od ideja i rešenja pomoću kojih se spretno, hrabro, lucidno rađaju iznenađujuće smeli odnosi unutar njih samih naročito kad je u pitanju kolorit. Taj kolorit ume da opčini svojim intenzitetom ili vrhunskim izborom plemenite palete koju je u pastelu najteže postići,pa oni, za razliku od pojednostavljene prirode crteža koji sugeriše spontanost pristupa, odaju utisak više racionalnog, kontrolisanog vođenja ka samoj umetnikovoj priči o sopstvenim korenima, doživljajima, dilemama, otkrivaju konkretnije koliko je to njegova autobiografska, što svako delo u suštini i jste, ali i priča u kojoj se svako, uveki svuda može pronaći.

SpomenkaKovačić-Gužvić